

پیمان نامه حقوق کودک

مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد طی قطعنامه شماره ۴۴/۲۵ مورخ بیستم
نوامبر ۱۹۸۹

مقدمه

دول عضو پیمان نامه حاضر؛

با توجه به اینکه، طبق اصول اعلام شده در منشور ملل متحد، شالوده آزادی، عدالت و صلح جهانی همانا به رسمیت شناختن کرامت ذاتی و حقوق برابر و لاینفک همه اعضای خانواده بشری است؛

با توجه به اینکه مردم ملل متحد اعتقاد خود به حقوق بنیادین بشر و کرامت و ارزش انسان را در منشور ملل متحد تأیید مجدد کرده اند و عزم راسخ دارند رشد اجتماعی و سطح زندگی بهتر توأم با آزادیهای گسترده تر را ترویج نمایند؛

با اذعان به اینکه ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر و در پیمان نامه های بین المللی حقوق بشر اعلام و موافقت نمودند که همگان، بدون هر گونه تبعیض از نظر نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی و عقیده دیگر، اصلیت ملی یا اجتماعی، دارایی، ولادت یا هر وضعیت دیگر شایسته برخورداری از کلیه حقوق و آزادیهای مندرج در اسناد مذکور هستند؛

با یادآوری اینکه ملل متحد در اعلامیه جهانی حقوق بشر اعلام نمودند که دوران کودکی مستلزم مراقبت و مساعدت ویژه می باشد؛

و با اعتقاد به اینکه خانواده، به عنوان گروه بنیادین جامعه و محیط طبیعی رشد و رفاه کلیه اعضای آن با ویژه کودکان، باید از حمایت و مساعدت لازم برخوردار شود به نحوی که بتواند مسئولیتهايش را در اجتماع به طور کامل برعهده گیرد؛

1- Convention on the rights of the child, adopted & opened ...

با اذعان به اینکه کودک برای رشد کامل و هماهنگ شخصیت خود باید در محیط خانوادگی و در فضایی سعادت‌مند، محبت‌آمیز و تفاهم‌گونه رشد یابد؛

با توجه به اینکه کودک باید برای زندگی فردی در اجتماع آمادگی کامل پیدا کند و در سایه آرمانهای اعلام شده در منشور سازمان ملل متحد، با ویژه در پناه صلح، عزت، مدارا، آزادی، برابری و همبستگی رشد یابد؛

با توجه به اینکه اهمیت مراقبت ویژه از کودک در اعلامیه ژنو درباره حقوق کودک مورخ ۱۹۲۴ و در اعلامیه حقوق کودک مصوب مجمع عمومی مورخ ۲۰ نوامبر ۱۹۵۹ تصریح گردیده و همچنین در اعلامیه جهانی حقوق بشر، در پیمان نامه بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی (با ویژه مواد ۲۳ و ۲۴)، در پیمان نامه بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی (با ویژه ماده ۱۰) و در اساسنامه‌ها و اسناد سازمان‌های تخصصی و سازمانهای بین‌المللی مرتبط با رفاه کودکان به رسمیت شناخته شده است؛

با توجه به اینکه در اعلامیه حقوق کودک تصریح گردیده است «کودک به دلیل عدم رشد کامل جسمی و ذهنی، در دوران قبل از تولد و نیز پس از آن، نیازمند محافظت و مراقبت ویژه از جمله حمایت حقوقی مناسب است»؛

با یادآوری مفاد اعلامیه اصول اجتماعی و حقوقی راجع به حمایت و رفاه کودکان و با اشاره خاص به امر حضانت اطفال توسط خانواده جانشین و موضوع فرزند خواندگی ملی و بین‌المللی، همچنین مقررات ملل متحد مبنی بر استفاده از حداقل ضوابط لازم در دادرسی اطفال (مقررات پکن) و اعلامیه حمایت از زنان و کودکان در شرایط اضطراری و مخاصمات مسلحانه؛

با اذعان به اینکه در تمام کشورهای جهان کودکانی هستند که در شرایط فوق‌العاده دشوار زندگی می‌کنند و این گونه کودکان نیازمند توجه ویژه می‌باشند؛

با توجه به اهمیت سنتها و ارزشهای فرهنگی هر یک از ملل در مورد حمایت و رشد هماهنگ کودک؛

و با اذعان به اهمیت همکاریهای بین‌المللی برای بهبود شرایط زندگی کودکان در همه کشورها، با ویژه در کشورهای در حال توسعه؛
به شرح زیر توافق نمودند:

بخش اول

ماده ۱

از نظر پیمان نامه حاضر، منظور از کودک، هر انسان کمتر از ۱۸ سال سن است مگر اینکه، طبق قانون قابل اجرا در مورد کودک، سن بلوغ زودتر حاصل شود.

ماده ۲

۱- دول عضو باید حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر را برای تمام کودکانی که تحت صلاحیت آنها هستند، بدون هیچ گونه تبعیض و بدون توجه به نژاد، رنگ، جنسیت، زبان، مذهب، عقیده سیاسی و عقیده دیگر، اصلیت ملی، قومی یا اجتماعی، دارایی، معلولیت، ولادت یا هر وضعیت دیگر کودک یا والدین یا سرپرستان قانونی او، محترم شمرده و تضمین کنند.

۲- دول عضو پیمان نامه باید تمامی اقدامات مقتضی را برای تضمین حمایت از کودک در قبال کلیه اشکال تبعیض یا مجازات براساس موقعیت، فعالیت ها، عقاید ابراز شده یا اعتقادات والدین، سرپرستان قانونی یا اعضای خانواده کودک به عمل آورند.

ماده ۳

۱- در تمام اقدامات مربوط به کودکان که توسط مؤسسات رفاه اجتماعی دولتی یا خصوصی، دادگاهها، مقامات اجرایی یا نهادهای قانونگذاری به عمل آید، بهترین منافع کودک باید از اهم ملاحظات باشد.

۲- دول عضو متعهد می شوند حمایت و مراقبت لازم برای رفاه کودک را، با توجه به حقوق و تکالیف والدین، سرپرستان قانونی یا دیگر اشخاصی که قانوناً مسئول کودک

هستند، تضمین نمایند و در این راستا باید کلیه اقدامات قانونی و اجرایی لازم را به عمل آورند.

۳- دول عضو باید تضمین کنند که موسسات، خدمات و تسهیلات (امکانات) مسئول مراقبت و حمایت از کودکان باید مطابق با معیارهای مقرر توسط مقامات ذیصلاح باشند، مخصوصاً از حیث ایمنی، بهداشت، تعداد و صلاحیت کارکنان و همچنین نظارت شایسته.

ماده ۴

دول عضو باید کلیه اقدامات تقنینی، اجرایی و سایر اقدامات مقتضی برای تحقق حقوقی که در پیمان نامه حاضر به رسمیت شناخته شده است را معمول دارند. با توجه به حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، دول عضو باید اقدامات مذکور را با به کارگیری حداکثر منابع موجود خود و در صورت لزوم در چارچوب همکاریهای بین‌المللی به عمل آورند.

ماده ۵

دول عضو باید مسئولیتها، حقوق و تکالیف والدین یا، بر حسب مورد، اعضای خانواده یا اجتماع گسترده ای که از طریق عرف محلی به وجود می‌آید، سرپرستان قانونی یا سایر اشخاصی که قانوناً مسئول کودک هستند را محترم شمارند و راهنمایی و ارشاد لازم جهت اعمال حقوق برسمیت شناخته در پیمان نامه حاضر را به طریقی که موجب بالندگی (تکامل) تواناییهای کودک شود، ارائه دهند.

ماده ۶

- ۱- دول عضو حق ذاتی حیات را برای تمام کودکان به رسمیت می‌شناسند.
- ۲- دول عضو باید حتی الامکان بقا و رشد کودک را تضمین کند.

ماده ۷

۱- [تولد] کودک باید بلافاصله پس از ولادت او ثبت شود و کودک از بدو تولد از حق داشتن نام، حق کسب تابعیت و تا حد امکان از حق شناختن والدین و قرار گرفتن تحت مراقبت آنان برخوردار خواهد بود.

۲- دول عضو باید اعمال حقوق مذکور را مطابق با قوانین داخلی خود و تعهدات ناشی از اسناد بین‌المللی مربوطه در این زمینه، با ویژه در مواردی که اعمال نشدن این حقوق موجب بی‌تابیتی کودک شود، تضمین نمایند.

ماده ۸

۱- دول عضو متعهد می‌شوند حق کودک برای حفظ هویت خود، از جمله تابعیت، نام و روابط خانوادگی را، مطابق قانون و فارغ از هر گونه مداخله غیر قانونی، محترم بشمارند.

۲- در مواردی که کودک به صورت غیر قانونی از تمام یا برخی از حقوق مربوط به هویت خود محروم شود، دول عضو باید حمایت و مساعدت مقتضی را برای احیای سریع هویت او فراهم آورند.

ماده ۹

۱- دول عضو باید تضمین کنند که کودک از والدین خود بر خلاف میل آنان جدا نشود مگر در مواردی که مقامات صلاحیتدار مطابق قوانین و مقررات قابل اعمال و پس از بررسیهای قضایی حکم دهند که این جدایی برای بهترین منافع کودک ضروری است. چنین حکمی ممکن است در مواردی خاص، از قبیل سوء استفاده^۲ یا بی‌توجهی^۳ والدین به کودک، یا زمانی که والدین جدا از یکدیگر زندگی می‌کنند و باید در مورد محل اقامت کودک تصمیم‌گیری شود، ضروری باشد.

۲- در هر یک از مراحل دادرسی مربوط به بند یک این ماده، به همه طرفهای ذی‌نفع باید فرصت داده شود در مراحل دادرسی شرکت کنند و نظرات خود را ابراز نمایند.

2- Abuse
3- Neglect

۳- دول عضو باید حق کودک جدا شده از یک یا هر دو والد خود را برای حفظ روابط شخصی و تماس مستقیم و منظم با هر دو والد محترم شمرند مگر آنکه این امر مغایر با بهترین منافع کودک باشد.

۴- هرگاه این جدایی ناشی از اقدامات یک دولت عضو، از قبیل بازداشت، حبس، تبعید، اخراج یا فوت یک یا هر دو والد یا کودک (از جمله فوتی که در حین توقیف شخص توسط دولت انجام می شود) باشد، دولت عضو باید بنا به درخواست، اطلاعات ضروری مربوط به محل اقامت عضو (یا اعضای) غایب خانواده را در اختیار والدین، کودک یا عندالاقضا، یکی دیگر از اعضای خانواده قرار دهد، مگر آنکه ارائه این اطلاعات محل رفاه کودک باشد. علاوه بر این، دول عضو باید تضمین کنند که تسلیم این درخواست فی نفسه تبعات نامطلوبی برای فرد (یا افراد) ذی نفع در پی نداشته باشد.

ماده ۱۰

۱- مطابق تعهد ناشی از بند یک ماده ۹، دول عضو باید درخواست کودک یا والدین او را برای ورود به یک کشور عضو یا خروج از آن، به منظور پیوند مجدد خانواده، با نظر مثبت و به روشی انسانی و سریع بررسی کنند. دول عضو، علاوه بر این، تضمین باید کنند که تسلیم چنین درخواستی تبعات نامطلوبی برای درخواست کنندگان و اعضای خانواده آنان در پی نداشته باشد.

۲- کودکی که والدینش مقیم کشورهای مختلفی هستند حق دارد که جز در شرایط استثنایی، به صورت منظم روابط شخصی و تماس مستقیم خود را با هر دو والد حفظ نماید. به این منظور و مطابق با تعهدات کشورهای عضو، به موجب بند یک ماده ۹، دول عضو باید حق کودک و والدین او را برای ترک هر کشوری، از جمله کشور خود، و ورود به کشور خود محترم شمرند. حق ترک هر کشوری تنها مشمول محدودیتهایی است که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، سلامت، اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای دیگران ضروری و با سایر حقوق به رسمیت شناخته شده در پیمان نامه حاضر منطبق باشد.

ماده ۱۱

- ۱- به منظور مبارزه با انتقال غیر قانونی کودکان به خارج از کشور و بازنگشتن کودکان مقیم خارج، دول عضو باید اقداماتی را معمول دارند.
- ۲- در این راستا، دول عضو باید انعقاد توافقنامه‌های دو جانبه یا چند جانبه یا الحاق به توافقنامه‌های موجود را تشویق نمایند.

ماده ۱۲

- ۱- دول عضو باید تضمین نمایند کودکی که قادر به شکل دادن به عقاید خود است حق ابراز آزادانه این عقاید را در کلیه اموری که به وی مربوط می‌شود داشته باشد و متناسب با سن و میزان رشد فکری کودک، به نظرات وی اهمیت داده شود.
- ۲- بدین منظور، باید با ویژه برای کودک این فرصت فراهم شود تا بتواند در کلیه مراحل رسیدگی قضایی و اجرایی مربوط به خود مستقیماً یا از طریق نماینده یا نهاد مقتضی و مناسب، به روشی منطبق با مقررات شکلی در قوانین داخلی، نظرات خود را اظهار نماید.

ماده ۱۳

- ۱- کودک باید حق آزادی بیان داشته باشد. حق مذکور شامل آزادی جستجو، دریافت و ارائه اطلاعات و عقاید از هر قبیل بدون توجه به مرزهاست، اعم از اینکه به طور شفاهی، کتبی، چاپ شده، یا به شکل آثار هنری یا از طریق رسانای که کودک انتخاب کند در دسترس قرار گیرد.
- ۲- اعمال حق مذکور ممکن است منوط به برخی محدودیتها باشد، لیکن این محدودیتها باید تنها منحصر به مواردی باشد که در قانون تصریح شده و بنا به یکی از دلایل زیر ضروری باشد:

الف) برای رعایت حقوق و حیثیت دیگران؛

ب) برای حفظ امنیت ملی، نظم عمومی، سلامت عمومی یا اخلاق عمومی.

ماده ۱۴

- ۱- دول عضو باید حق آزادی اندیشه، عقیده و مذهب را برای کودک محترم شمرند.
- ۲- دول عضو باید حقوق و تکالیف والدین و بر حسب مورد، سرپرستان قانونی را در هدایت کودک برای اعمال حقوق به طریقی که موجب بالندگی (تکامل) تواناییهای وی شود، محترم شمرند.
- ۳- آزادی ابراز مذهب یا اعتقادات تنها می تواند مشمول محدودیتهایی باشد که در قانون تصریح شده و برای حفظ امنیت، نظم، سلامت و اخلاق عمومی یا حقوق و آزادیهای اساسی دیگران ضروری است.

ماده ۱۵

- ۱- دول عضو، حقوق کودک را در مورد آزادی تشکیل اجتماعات و شرکت در مجامع مسالمت آمیز به رسمیت می شناسد.
- ۲- با غیر از محدودیتهایی که در قانون تصریح شده و در یک جامعه مردم سالار برای حفظ امنیت ملی یا عمومی، نظم و سلامت و اخلاق عمومی یا حمایت از حقوق و آزادیهای دیگران ضروری است، نباید هیچ گونه محدودیتی در اعمال حقوق مذکور ایجاد گردد.

ماده ۱۶

- ۱- حریم خصوصی، خانوادگی، خانه یا مکاتبات هیچ کودکی نباید مورد مداخله خودسرانه یا غیر قانونی قرار گیرد یا به صورت غیر قانونی حیثیت او مورد تعرض قرار گیرد.
- ۲- کودک حق برخورداری از حمایت قانون را در برابر این گونه مداخلات و تعرضات دارد.

ماده ۱۷

دول عضو به عملکرد مهم رسانه‌های گروهی واقف‌اند و تضمین خواهند کرد که کودک به اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون ملی و بین‌المللی دسترسی داشته باشد، با ویژه اطلاعات و مطالبی که هدف آنها ترویج رفاه اجتماعی، معنوی و اخلاقی و بهداشت جسمی و روانی کودک است. بدین منظور، دول عضو اقدامات زیر را به عمل خواهند آورد:

الف) تشویق رسانه‌های گروهی به انتشار و پخش اطلاعات و مطالبی که برای کودک از نظر اجتماعی و فرهنگی سودمند و مطابق با روح ماده بیست و نه باشد؛

ب) تشویق همکاری‌های بین‌المللی در زمینه تولید، مبادله و انتشار این گونه اطلاعات و مطالب از منابع گوناگون فرهنگی، ملی و بین‌المللی؛

ج) تشویق تولید و انتشار کتابهای کودکان؛

د) تشویق رسانه‌های گروهی به بذل توجه خاص به احتیاجات زبانی کودکانیکه به گروههای اقلیت یا بومی تعلق دارند؛

ه) تشویق تهیه رهنمودهای مناسب برای حمایت از کودک در برابر اطلاعات و مطالبی که به سعادت وی آسیب می‌رساند با در نظر داشتن مفاد مندرج در مواد سیزده و هجده.

ماده ۱۸

۱- دول عضو باید حداکثر تلاش خود را برای تضمین شناسایی اصل مسئولیت مشترک هر دو والد در مورد تربیت و رشد کودک به کار بندند. والدین یا، بر حسب مورد، سرپرستان قانونی مسئولیت عمده را در پرورش و رشد کودک بر عهده دارند. منافع عالی‌ترین کودک اساسی‌ترین موضوع مورد توجه آنان خواهد بود.

۲- به منظور تضمین و ترویج حقوق مندرج در پیمان نامه حاضر، دول عضو باید مساعدتهای لازم را به والدین و سرپرستان قانونی در جهت ایفای مسئولیت‌هایشان برای تربیت کودک به عمل آورند و توسعه مؤسسات، تسهیلات و خدمات را برای مراقبت از کودکان تضمین کنند.

۳- دول عضو باید کلیه اقدامات لازم را به عمل آورند تا اطمینان حاصل شود حق کودکانی که والدینشان شاغل اند در برخورداری از خدمات و تسهیلات مربوط به نگهداری این گونه کودکان مورد تضمین است.

ماده ۱۹

۱- دول عضو باید کلیه اقدامات تقنینی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی لازم را برای تضمین حمایت از کودک در قبال کلیه اشکال خشونت جسمی یا روحی، آسیب رسانی یا سوء استفاده، بی توجهی یا سهل انگاری، بدرفتاری یا بهره کشی از جمله سوء استفاده جنسی، در حین مراقبت توسط والد (یا والدین)، سرپرست (یا سرپرستان) قانونی یا هر شخص دیگری که عهد دار مراقبت از کودک است، به عمل آورند.

۲- این گونه اقدامات حمایتی باید، در موارد مقتضی شامل روشهای مؤثر برای ایجاد برنامه‌های اجتماعی در جهت فراهم نمودن پشتیبانی لازم از کودک و کسانی که عهده دار مراقبت از کودک هستند و نیز پشتیبانی از دیگر روشهای پیشگیری و شناسایی، گزارش دهی، ارجاع، تحقیق، درمان و پیگیری موارد سوء رفتار با کودک، که قبلاً ذکر گردید، و بر حسب مورد پشتیبانی از طریق مداخله قضایی باشد.

ماده ۲۰

۱- کودکی که به طور موقت یا دایم از محیط خانوادگی خود محروم شده است یا کودکی که به خاطر منافع عالی‌اش به او اجازه داده نمی‌شود که در آن محیط باقی بماند، سزاوار حمایت و مساعدت خاص از سوی دولت است.

۲- دول عضو باید طبق قوانین داخلی خود، برای این گونه کودکان مراقبتهای جایگزین را تضمین کنند.

۳- چنین مراقبتی ممکن است، شامل نگهداری توسط خانواده جانشین، کفیل در حقوق اسلامی، فرزند خواندگی یا در صورت لزوم، سپردن به مؤسسات مناسب برای مراقبت

از کودکان باشد. هنگام بررسی راه حلها، باید به مطلوبیت استمرار در تربیت کودک و نیز به پیشینه قومی، مذهبی، فرهنگی و زبانی کودک توجه شایسته نمود.

ماده ۲۱

آن دسته از دول عضو که نظام فرزند خواندگی را به رسمیت می شناسند یا آن را مجاز می دانند باید تضمین نمایند که بهترین منافع کودک مهمترین نکته مورد توجه است و در این باره اقدامات زیر را به عمل خواهند آورد:

الف) تضمین اینکه فرزند خواندگی تنها با مجوز مقامات صلاحیتدار و مطابق با قوانین و مقررات قابل اعمال و براساس اطلاعات موثق و قابل اطمینان، با توجه به وضعیت کودک در ارتباط با والدین، خویشاوندان و سرپرستان قانونی اش، صورت پذیرد و در صورت لزوم، اشخاص ذینفع رضایت آگاهانه خود را در مورد فرزندخواندگی براساس مشاوره های مقتضی اعلام کرده باشند.

ب) فرزند خواندگی در کشورهای دیگر را به عنوان روش دیگری برای مراقبت از کودک، در مواردی که امکان سپردن کودک به عنوان فرزند خوانده به یک خانواده وجود ندارد یا هیچ گونه روش مناسب دیگری برای مراقبت از کودک در کشور متبوع وی نیست، به رسمیت خواهند شناخت.

ج) تضمین برخورداری کودکانی که در سایر کشورها پذیرفته می شوند از مراقبتها و حقوقی که به هنگام فرزندخواندگی در کشور خود، شامل حال آنها می شود.

د) اتخاذ کلیه اقدامات لازم به منظور تضمین اینکه فرزندخواندگی در کشور دیگر برای اشخاص مربوطه متضمن درآمدهای (منافع) مالی ناروا نباشد.

ه) ترویج اهداف ماده حاضر در موارد مقتضی از طریق انعقاد پیمان نامها یا اتخاذ تدابیر دو یا چند جانبه و در این چارچوب، تلاش برای حصول اطمینان از اینکه فرزند خواندگی کودک در کشور دیگر تنها توسط مقامات یا نهادهای صلاحیتدار صورت می پذیرد.

ماده ۲۲

۱- دول عضو باید اقدامات لازم را برای تضمین این امر به عمل آورند تا کودکی که متقاضی پناهندگی است یا طبق قوانین و مقررات بین‌المللی یا داخلی، پناهنده محسوب می‌شود، اعم از اینکه همراه والدین خود یا شخص دیگری باشد یا همراه نداشته باشد، از حمایت مناسب و مساعدت بشردوستانه در برخورداری از حقوق مندرج قابل اعمال در این پیمان نامه و سایر اسناد بین‌المللی مربوط به حقوق بشر یا بشر دوستانه که دول عضو به آنها ملحق شد، اند، بهر مند شود.

۲- به این منظور، دول عضو، باید در مواردی که مقتضی بدانند، باملل متحد و نیز سایر سازمانهای بین‌المللی یا غیر دولتی ذی ربط در هر تلاشی جهت مساعدت و حمایت از این گونه کودکان و ردیابی والدین یا سایر اعضای خانواده کودک پناهنده، به منظور کسب اطلاعات لازم برای پیوستن مجدد وی به خانواده‌اش، همکاری کنند. در مواردی که نتوان والدین یا دیگر اعضای خانواده را یافت، باید برای چنین کودکی همان حمایتی را فراهم نمود که مطابق مفاد پیمان نامه حاضر برای کودکانی که موقتا یا به طور دائم از محیط خانوادگی محروم شد اند در نظر گرفته می‌شود.

ماده ۲۳

۱- دول عضو اذعان دارند کودکی که از لحاظ جسمی یا ذهنی معلول است باید از زندگی کامل و محترمانه، در شرایطی که متضمن کرامت و افزایش اتکا به نفس او باشد و مشارکت فعال او را در جامعه تسهیل نماید، برخوردار باشد.

۲- دول عضو حق کودکان معلول را برای برخورداری از مراقبت ویژه به رسمیت می‌شناسند و بسته به منابع موجود، مساعدت مورد تقاضا و متناسب با شرایط کودک، والدین یا سایر مراقبان کودک را برای کودک واجد شرایط و کسانی که مسئول مراقبت از او هستند تشویق و تضمین خواهند کرد.

۳- با تشخیص نیازهای ویژه کودک معلول، مساعدت مقرر در بند ۲ ماده حاضر باید در صورت امکان، با در نظر گرفتن امکانات مالی والدین یا دیگر مراقبان کودک، به رایگان ارائه شود و باید به گوناوی طراحی شود که متضمن دسترسی مؤثر کودک معلول به

تحصیل، دور، های آموزشی، خدمات بهداشتی، خدمات توانبخشی، آماده سازی برای اشتغال و امکانات تفریحی باشد؛ به نحوی که موجب دستیابی کودک به بالاترین حد ادغام در جامعه و رشد فردی، از جمله رشد فرهنگی و معنوی وی باشد.

۴- دول عضو، در کنار همکاریهای بین‌المللی، باید اطلاعات مقتضی را در زمینه مراقبتهای بهداشتی برای پیشگیری و معالجات پزشکی، روان‌شناسی و تواربخشی کودکان معلول تبادل کنند. مبادله اطلاعات مذکور، از جمله شامل انتشار اطلاعات مربوط به روشهای تواربخشی، آموزش و خدمات حرف‌ای و دسترسی بدانهاست و هدف آن قادر ساختن کشورهای عضو به بهبود توانایی‌ها و مهارتها و گسترش تجربیاتشان در این زمینه‌هاست. در این مورد، باید توجه خاصی به نیازهای کشورهای در حال توسعه مبذول گردد.

ماده ۲۴

۱- دول عضو، حق کودک را برای برخورداری از بالاترین معیارهای بهداشتی و تسهیلات قابل حصول برای درمان بیماری و بازبانی سلامت به رسمیت می‌شناسند. کشورهای عضو برای تضمین این امر که هیچ کودکی از حق دسترسی به چنین خدمات بهداشتی محروم نماند تلاش خواهند کرد.

۲- دول عضو باید اعمال کامل حق مذکور را پیگیری نمایند و با ویژه در موارد زیر اقدامات مقتضی را به عمل آورند:

الف) کاهش مرگ و میر نوزادان و کودکان؛

ب) تضمین ارائه کمکهای پزشکی و مراقبتهای بهداشتی لازم برای همه کودکان با تأکید بر گسترش مراقبتهای بهداشتی اولیه؛

ج) مبارزه علیه بیماریها و سوء تغذیه در چارچوب مراقبتهای بهداشتی اولیه، از جمله از طریق به کار بستن فن آوری موجود و فراهم ساختن مواد غذایی مقوی و کافی و آب آشامیدنی سالم با توجه به خطرات آلودگی محیط زیست؛

د) تضمین مراقبت‌های بهداشتی پیش و پس از زایمان برای مادران؛
 ه) تضمین اینکه همه اقشار جامعه، با ویژه والدین و کودکان، از آموزش‌های مربوطه آگاهی و به آنها دسترسی داشته باشند و در استفاده از دانش پایه در مورد بهداشت و تغذیه کودک، مزایای تغذیه با شیر مادر، بهداشت فردی و بهداشت محیط و پیشگیری از سوانح مورد حمایت قرار گیرند؛

و) توسعه مراقبت‌های بهداشتی پیشگیرانه، ارائه راهنمایی‌های [لازم] به والدین و آموزش تنظیم خانواده و خدمات مربوطه.

۳- دول عضو باید به منظور برچیدن روش‌های سنتی که به سلامت کودک آسیب می‌رسانند، کلیه اقدامات مناسب و مؤثر را به عمل آورند.

۴- دول عضو برای دستیابی تدریجی به تحقق کامل حقوق مندرج در ماده حاضر متعهد می‌شوند همکاری‌های بین‌المللی را در ایز باره ترویج و تشویق نمایند. در این مورد باید به نیازهای کشورهای در حال توسعه توجه خاصی مبذول گردد.

ماده ۲۵

دول عضو حق کودکی که توسط مقامات ذیصلاح به منظور مراقبت، حمایت یا بازیابی سلامت جسمی یا روحی [به خانواده یا موسسه ای] سپرده شده است را جهت انجام بررسی ادواری نحوه رفتار با کودک و کلیه شرایط دیگر مربوط به نگهداری از وی، به رسمیت می‌شناسند.

ماده ۲۶

۱- دول عضو باید حق هر کودک را برای برخورداری از تأمین اجتماعی، از جمله بیمه اجتماعی، به رسمیت شناسند و اقدامات لازم را برای دستیابی به تحقق کامل این حق مطابق با قوانین داخلی خود به عمل آورند.

۲- مزایای مذکور در موارد مقتضی باید با توجه به منابع و شرایط کودک و اشخاص مسئول نگهداری از او و نیز سایر ملاحظات مربوط به درخواست مزایا از سوی خود کودک یا از طرف او، اعطا شوند.

ماده ۲۷

- ۱- دول عضو، حق تمامی کودکان را به برخورداری از سطح زندگی مناسب برای رشد جسمی، ذهنی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی به رسمیت می‌شناسند.
- ۲- والد (یا والدین) یا دیگر اشخاص مسئول کودک در حد توان و امکانات مالی خود مسئولیت اساسی را در تأمین شرایط زندگی لازم برای رشد کودک برعهده دارند.
- ۳- دول عضو، مطابق با شرایط داخلی و در حد امکانات خود، باید اقدامات مقتضی را برای کمک به والدین و دیگر اشخاص مسئول کودک برای اعمال حق مذکور به عمل آورند و در صورت نیاز، با ویژه در ارتباط با تغذیه و پوشاک و مسکن، کمکهای مادی و برنامه‌های پشتیبانی فراهم کنند.
- ۴- دول عضو باید کلیه اقدامات لازم را برای تضمین پرداخت نفقه کودک توسط والدین یا دیگر اشخاصی که از نظر مالی مسئولیت کودک را به عهده دارند، چه در داخل هر یک از دول عضو و چه در خارج از آن، به عمل آورند. با ویژه، در مواردی که شخص مسئول امور مالی کودک در کشور دیگری غیر از کشور کودک زندگی می‌کند، دول عضو باید الحاق به توافقنامه‌های بین‌المللی یا انعقاد چنین توافقنامه‌هایی و نیز اتخاذ سایر ترتیبات لازم را تسهیل نمایند.

ماده ۲۸

- ۱- دول عضو، حق کودک را برای برخورداری از آموزش به رسمیت می‌شناسند و برای دستیابی تدریجی به این حق، بر پایه ایجاد فرصتهای برابر، باید به طور خاص اقدامات ذیل را معمول دارند:
 - الف) اجباری و رایگان نمودن آموزش ابتدایی برای همگان؛
 - ب) تشویق، توسعه اشکال مختلف آموزش متوسطه، از جمله آموزش عمومی و حرفه‌ای، فراهم آوردن و در دسترس قرار دادن آن برای همه کودکان و به عمل آوردن اقدامات مقتضی از قبیل ارائه آموزش رایگان و اعطای کمکهای مالی در صورت نیاز؛

ج) در دسترس قرار دادن آموزش عالی برای همگان براساس شایستگی و از هر طریق مناسب؛

د) فراهم آوردن و در دسترس قرار دادن اطلاعات و راهنماییهای آموزشی و حرفه‌ای برای تمام کودکان؛

ه) اتخاذ اقداماتی جهت حضور منظم در مدارس و کاهش موارد ترک تحصیل.

۲- دول عضو باید کلیه اقدامات مقتضی را برای تضمین این امر که انضباط در مدارس مطابق با کرامت انسانی کودک و مفاد پیمان نامه حاضر اعمال شود معمول دارند.

۳- دول عضو باید همکاریهای بیزالمللی را در موارد مربوط به آموزش، با ویژه در جهت مشارکت در ریشه کن ساختن جهل و بی‌سوادی در سراسر جهان و تسهیل دسترسی به دانش علمی و فنی و روشهای نوین تدریس، تشویق و ترویج نمایند. در ایزباره باید توجهی ویژه به نیازهای کشورهای در حال توسعه مبذول گردد.

ماده ۲۹

۱- دول عضو، توافق دارند که آموزش کودک باید در راستای اهداف زیر باشد:

الف) رشد شخصیت، استعدادها و تواناییهای جسمی و ذهنی کودک تا حد امکان؛

ب) افزایش احترام به حقوق بشر و آزادیهای اساسی و اصول مندرج در منشور ملل متحد؛

ج) افزایش احترام به والدین کودک، هویت فرهنگی، زبان و به ارزشهای ملی کشوری که کودک در آن زندگی می‌کند و موطن اصلی اوست و به تمدنهای متفاوت با تمدن وی؛

د) آماده سازی کودک برای یک زندگی مسئولانه در جامعه‌ای آزاد و با روحیه ای مملو از [تفاهم]، صلح، مدارا، برابری جنسیتی، و دوستی میان همه مردمان، گروههای قومی، ملی و مذهبی و افرادی که منشأ بومی دارند؛

ه) افزایش احترام به محیط زیست طبیعی.

۲- هیچ بخشی از ماده حاضر یا ماده ۲۸ نباید به گونا ای تفسیر شود که مخل آزادی افراد و نهادها برای تأسیس و اداره مؤسسات آموزشی گردد، منوط به اینکه اصول مقرر در بند یک ماده حاضر و شرایط مربوط به انطباق آموزشی در این گونه مؤسسات با معیارهای حداقل، که توسط دولت تعیین می گردد، همواره رعایت شوند.

ماده ۳۰

در کشورهایی که اقلیتهای قومی، مذهبی، زبانی و بومی وجود دارند، کودک متعلق به این گونه اقلیتها نباید از حق برخوردار از فرهنگ خود و حق ابراز و انجام اعمال مذهبی یا استفاده از زبان خود در اجتماع محروم شود.

ماده ۳۱

۱- دول عضو، حق کودک را برای استراحت، داشتن اوقات فراغت، پرداختن به بازی و فعالیتهای تفریحی متناسب با سن کودک و مشارکت آزادانه در زندگی فرهنگی و هنری به رسمیت می شناسند.

۲- دول عضو باید حق کودک را برای مشارکت کامل در زندگی فرهنگی و هنری محترم شمرده و آن را ترویج کنند و تأمین فرصتهای برابر و متناسب را برای فعالیتهای فرهنگی، هنری و تفریحی تشویق نمایند.

ماده ۳۲

۱- دول عضو، حق کودک را برای برخوردار از حمایت در برابر بهره کشی اقتصادی و انجام هر گونه کاری که ممکن است زیانبار باشد یا خللی در تحصیل کودک وارد آورد یا به سلامتی کودک یا رشد جسمانی، ذهنی، روحی و اخلاقی یا اجتماعی او آسیب رساند به رسمیت می شناسند.

۲- دول عضو باید برای تضمین اجرای مفاد ماده حاضر اقدامات تقنینی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی به عمل آورند. بدین منظور و با عنایت به مفاد سایر اسناد بین المللی مربوطه، دول عضو ب ویژه اقدامات ذیل را به عمل خواهند آورد:

الف) تعیین حداقل سن یا حداقل سنین برای اشتغال به کار؛
 ب) تدوین مقررات مناسب در ارتباط با ساعات کار و شرایط کار؛
 ج) تعیین مجازاتها یا سایر ضمانت‌های اجرای مناسب دیگر جهت تضمین اجرای مؤثر مفاد ماده حاضر.

ماده ۳۳

دول عضو باید کلیه اقدامات مقتضی، از جمله اقدامات تقنینی، اجرایی، اجتماعی و آموزشی، را جهت حمایت از کودکان در برابر استفاده غیر مجاز از داروهای مخدر و روانگردان، که در اسناد بین‌المللی مربوطه تعریف شده‌اند و جلوگیری از استفاده از کودکان در تولید غیر مجاز و قاچاق این گونه مواد به عمل آورند.

ماده ۳۴

دول عضو متعهد می‌شوند از کودک در برابر کلیه اشکال بهره‌کشی و سوءاستفاده جنسی حمایت کنند. بدین منظور، دول عضو باید به ویژه کلیه اقدامات مقتضی ملی، دو و چند جانبه را به عمل آورند تا از موارد زیر جلوگیری نمایند:

- الف) تشویق یا وادار کردن کودک به پرداختن به هر گونه فعالیت جنسی غیرقانونی؛
- ب) استفاده استثمارگونه از کودکان در فحشا یا دیگر اعمال جنسی غیر قانونی؛
- ج) استفاده استثمارگونه از کودکان در نمایشها یا مطالب هرز، نگاری (پورنوگرافیک).

ماده ۳۵

دول عضو باید کلیه اقدامات مقتضی ملی، دو و چند جانبه را برای جلوگیری از ربوده شدن، فروش یا قاچاق کودکان، به هر منظور و به هر شکل، به عمل آورند.

ماده ۳۶

دول عضو باید از کودکان در برابر کلیه اشکال بهره‌کشی که به هر یک از جوانب سعادت کودک لطمه وارد می‌آورد، حمایت کنند.

ماده ۳۷

دول عضو تضمین خواهند کرد که:

الف) هیچ کودکی نباید مورد شکنجه یا رفتارها یا مجازاتهای، غیر انسانی یا تحقیرآمیز قرار گیرد. مجازات اعدام یا حبس ابد بدون امکان آزادی، نباید در مورد جرمهایی که اشخاص زیر ۱۸ سال مرتکب می شوند اعمال گردد؛

ب) هیچ کودکی نباید به طور غیرقانونی یا خودسرانه از آزادی محروم شود. دستگیری، بازداشت یا زندانی کردن کودک باید مطابق قانون و تنها با عنوان آخرین راه چاره و طی کوتاهترین زمان ممکن صورت پذیرد؛

ج) با هر کودکی که از آزادی محروم شده است باید رفتاری انسانی و همراه با احترام به کرامت ذاتی انسان داشت، به نحوی که نیازهای ویژه سنی وی در نظر گرفته شود. با ویژه، کودک محروم از آزادی باید از بزرگسالان جدا شود مگر آنکه این امر مغایر با بهترین منافع کودک تشخیص داده شود. [کودک محروم از آزادی، جز در موارد استثنایی]، حق دارد با خانواده خود از طریق مکاتبه و ملاقات ارتباط برقرار کند.

د) هر کودک محروم از آزادی باید حق دسترسی فوری به معاضدت حقوقی و سایر مساعدتهای مقتضی را داشته باشد و همچنین حق داشته باشد که محرومیت از آزادی خود را از لحاظ قانونی در برابر دادگاه یا هر مقام صلاحیتدار مستقل و بی طرف دیگر مورد اعتراض قرار دهد و در چنین مواردی تصمیم فوری نسبت به وضع وی اتخاذ گردد.

ماده ۳۸

۱- دول عضو، متعهد می شوند که در زمان مخاصمات مسلحانه، مقررات حقوق بین الملل بشردوستانه قابل اعمال را محترم شمرده و احترام به مقررات مذکور را تضمین نمایند.

۲- دول عضو باید کلیه اقدامات ممکن را به عمل آورند تا اشخاصی که به سن ۱۵ سالگی نرسید اند در مخاصمات شرکت مستقیم نداشته باشند.

۳- دول عضو باید از جذب اشخاصی که به سن ۱۵ سالگی نرسید اند در نیروهای مسلح خود خودداری کنند. در جذب اشخاص بین ۱۵ تا ۱۸ سال، دول عضو تلاش خواهند نمود اولویت را به اشخاصی دهند که سن بیشتری دارند.

۴- دول عضو، طبق تعهدات ناشی از حقوق بیز الملل بشر دوستانه مربوط به حمایت از افراد غیر نظامی در مخاصمات مسلحانه، باید کلیه اقدامات ممکن را برای تضمین حمایت و مراقبت از کودکانی که به علت مخاصمات مسلحانه در معرض آسیب قرار می‌گیرند به عمل آورند.

ماده ۳۹

دول عضو باید کلیه اقدامات مقتضی را جهت تسریع بهبود جسمی و روحی و سازش مجدد اجتماعی کودکانی که قربانی هرگونه بی‌توجهی، بهره‌کشی، سوء استفاده، شکنجه یا سایر اشکال مجازات، غیر انسانی یا تحقیرآمیز، یا مخاصمات مسلحانه واقع شده است، به عمل آورند. این روند بهبودی و سازش مجدد اجتماعی میبایست در محیطی که موجب تقویت سلامت، عزت نفس و کرامت کودک شود، انجام گیرد.

ماده ۴۰

۱- دول عضو، در مورد کودکان مجرم یا متهم به نقض قوانین کیفری، این حق را به رسمیت می‌شناسند که با آنان به نحوی رفتار شود که موجب تقویت حس کرامت و ارزش انسانی کودک، احترام کودک به حقوق بشر و آزادیهای اساسی دیگران شود و در این راستا، سن کودک و مطلوبیت سازش مجدد کودک با جامعه و ایفای نقش سازنده وی در جامعه مورد توجه قرار گیرد.

۲- بدین منظور و با عنایت به مفاد مربوطه در اسناد بیز المللی، دول عضو ب ویژه موارد زیر را تضمین خواهند کرد:

الف) هیچ کودکی نباید به سبب فعل یا ترک فعلی که در زمان ارتکاب به موجب قوانین ملی یا بیز المللی ممنوع نبوده است، حسب ادعا، متهم یا مظنون به نقض قوانین کیفری شناخته شود؛

ب) هر کودکی که حسب ادعا، متهم به نقض قوانین کیفری است باید حداقل از تضمینهای زیر برخوردار باشد:

یک) تا زمانی که جرم وی طبق قانون ثابت نشده است بی گناه فرض شود؛
دو) بر درنگ و مستقیماً و در موارد مقتضی، از طریق والدین یا سرپرستان قانونی خود، از اتهامات وارده علیه خود اطلاع یابد و برای تهیه و ارائه دفاعیه خود از معاضدت حقوقی یا دیگر مساعدتهای مقتضی برخوردار شود؛

سه) رسیدگی به اتهام او، بدون تأخیر و توسط مقام قضایی صلاحیتدار، مستقل و بی طرف طی یک دادرسی عادلانه، مطابق با قانون، و با برخورداری از معاضدت حقوقی یا دیگر کمکهای مقتضی، به نحوی که با بهترین منافع کودک، بویژه با توجه به سن یا وضعیت او، مغایر نباشد و با حضور والدین یا سرپرستان قانونی او صورت پذیرد؛
چهار) مجبور به ادای شهادت یا اقرار به جرم نگردد و در شرایط برابر امکان بررسی اظهارات شهود علیه و اجازه برای حضور شهود له و بررسی اظهارات آنان وجود داشته باشد؛

پنج) در صورتی که مجرم شناخته شود، بتواند از مقام قضایی صلاحیتدار، مستقل و بی طرف بالاتر بخواهد که مطابق قانون، حکم صادره و تبعات ناشی از آن را مورد تجدید نظر قرار دهد.

شش) در صورتی که کودک قادر به فهمیدن زبان مورد استفاده یا تکلم به آن زبان نباشد بتواند از معاضدت مترجم، به طور رایگان برخوردار شود.

هفت) در کلیه مراحل دادرسی، حریم شخصی وی کاملاً محفوظ بماند.

۳- دول عضو باید در جهت ترویج وضع و [تاسیس] قوانین، مقررات، مراجع و موسساتی که به طور خاص مربوط به کودکان مجرم، متهم یا مظنون به نقض قوانین کیفری باشند، تلاش نمایند و به ویژه اقدامات ذیل را معمول دارند:

الف) تعیین حداقل سنی که کمتر از آن کودکان فاقد مسئولیت در نقض قوانین کیفری محسوب گردند.

ب) در صورت اقتضا و مطلوبیت، تدابیری برای برخورد با این گونه کودکان، بدون توسل به دادرسی قضایی، اتخاذ گردد مشروط بر آنکه حقوق بشر و تضمینات حقوقی کاملاً رعایت شوند.

۴- به منظور تضمین اتخاذ رفتاری متناسب با سعادت و شرایط و جرم کودکان، تمهیدات مختلفی از قبیل اعمال مقررات مراقبت، راهنمایی و نظارت و نیز مشاوره باید اتخاذ گردد. تعلیق مجازات، فرزندخواندگی، آموزش و برنامه‌های آموزش حرفه‌ای و سایر تدابیری که جانشین مراقبتهای نهادی باشد نیز باید اتخاذ گردند.

ماده ۴۱

هیچ یک از [مفاد] پیمان نامه حاضر نباید قوانینی که در جهت تحقق موثرتر حقوق کودک و جزء موارد ذیل باشند را تحت تاثیر قرار دهد:
الف) قانون دولت عضو؛
ب) مقررات لازم الاجرا حقوق بین الملل در ان کشور.

بخش دوم

ماده ۴۲

دول عضو متعهد می شوند به طور گسترده و به طریقی مناسب و فعال اصول و مفاد پیمان نامه حاضر را به نحوی یکسان به اطلاع بزرگسالان و کودکان برسانند.

ماده ۴۳

۱- به منظور بررسی پیشرفت کشورهای عضو در دستیابی به تحقق تعهدات ناشی از پیمان نامه حاضر، کمیته حقوق کودک تشکیل خواهد شد که وظایف آن در بندها و مواد بعدی تصریح شده است.

۲- کمیته مرکب از ده کارشناس دارای حسن شهرت اخلاقی و صلاحیتدار در زمینه‌هایی که در پیمان نامه حاضر تصریح گردیده تشکیل خواهد شد. اعضای کمیته از میان اتباع دول عضو، متناسب با پراکندگی جغرافیایی و نظامهای عمده حقوقی، انتخاب خواهند شد و بنا به صلاحیت شخصی خود به انجام وظیفه در کمیته خواهند پرداخت.

۳- اعضای کمیته با رأی مخفی، از میان فهرست افرادی که توسط دول عضو نامزد شد اند، انتخاب خواهند شد. هر دولت عضو می‌تواند یکی از اتباع خود را نامزد نماید.

۴- اولین انتخابات کمیته، حداکثر ظرف شش ماه پس از قابل اجرا شدن پیمان نامه حاضر و سپس هر دو سال یک بار، برگزار خواهد شد. حداقل چهار ماه پیش از برگزاری هر دوره از انتخابات، دبیر کل سازمان ملل متحد طی نام‌ای از کشورهای عضو دعوت خواهد کرد، که ظرف مدت دو ماه، نامزدهای خود را معرفی نمایند. دبیر کل، متعاقباً فهرستی از اسامی همه نامزدها، به ترتیب حروف الفبا و با ذکر نام کشوری که هر یک از آنها را نامزد نموده است، تهیه و به کشورهای عضو پیمان نامه حاضر تسلیم خواهد کرد.

۵- انتخابات طی اجلاس کشورهای عضو که به دعوت دبیر کل و در مقر سازمان ملل متحد تشکیل می‌شود، برگزار خواهد شد. در اجلاسهای مذکور، که با حضور دو سوم کشورهای عضو رسمیت خواهند یافت، افرادی که بیشترین تعداد آرا و اکثریت مطلق آرای نمایندگان حاضر و رأی دهنده کشورهای عضو را به دست آورند به عضویت کمیته انتخاب خواهند شد.

۶- اعضای کمیته برای یک دوره چهارساله انتخاب خواهند شد و در صورت نامزدی مجدد، انتخاب آنان بلامانع خواهد بود. دوره عضویت پنج تن از اعضای منتخب در اولین دوره، در پایان دو سال، خاتمه خواهد یافت و بلافاصله، پس از اولین انتخابات، اسامی این پنج نفر از طریق قرعه کشی توسط رئیس جلسه تعیین خواهد شد.

۷- در صورتی که یکی از اعضای کمیته فوت کند یا استعفا دهد یا به هر دلیلی اعلام نماید که دیگر قادر به انجام وظیفه در کمیته نمی‌باشد، کشور عضوی که وی را نامزد کرده

است کارشناس دیگری را از میان اتباع خود معرفی خواهد کرد تا در صورت تصویب کمیته، تا پایان دوره، در کمیته به انجام وظیفه بپردازد.

۸- کمیته آیین نامه داخلی خود را تنظیم خواهد کرد.

۹- مسئولان کمیته برای یک دوره دو ساله انتخاب خواهند شد.

۱۰- جلسات کمیته معمولاً در مقر سازمان ملل متحد یا هر مکان مناسب دیگری که کمیته تعیین کند برگزار خواهد شد. کمیته، به طور معمول، سالانه تشکیل جلسه خواهد داد. مدت جلسات کمیته در جلسای با شرکت کشورهای عضو پیمان نامه حاضر و منوط به تصویب مجمع عمومی تعیین خواهد شد و در صورت لزوم مورد تجدید نظر قرار خواهد گرفت.

۱۱- دبیر کل سازمان ملل متحد، کارمندان و تجهیزات لازم را برای عملکرد ثمربخش کمیته مطابق با مفاد پیمان نامه حاضر فراهم خواهد نمود.

۱۲- با تأیید مجمع عمومی، اعضای کمیته ای که به موجب پیمان نامه حاضر تشکیل می شود از محل منابع سازمان ملل متحد و طبق شرایطی که مجمع عمومی تعیین می نماید حقوق دریافت خواهند کرد.

ماده ۴۴

۱- دول عضو متعهد می شوند از طریق دبیر کل سازمان ملل متحد گزارشهایی در مورد اقداماتی که به منظور اجرای حقوق به رسمیت شناخته شده در پیمان نامه حاضر اتخاذ شده است و پیشرفتهایی که در بهر مندی از این حقوق صورت گرفته است به ترتیب زیر به کمیته تسلیم نمایند:

الف) ظرف دو سال از تاریخ لازم الاجرا شدن پیمان نامه برای کشور عضو مربوطه؛

ب) و پس از آن هر پنج سال یک بار.

۲- گزارشهایی که طبق ماده حاضر تهیه می شوند باید عوامل و مشکلاتی را که ممکن است موجود باشند و بر میزان انجام تعهدات ناشی از پیمان نامه حاضر تأثیر می گذارند

مشخص سازند. گزارشهای مزبور، برای آنکه درکی جامع از اجرای پیمان نامه در کشور مربوطه به دست دهند، باید حاوی اطلاعات کافی نیز باشند.

۳- هر یک از دول عضو که گزارش اولیه جامعی را به کمیته تسلیم کرده باشد، الزامی ندارد که، در گزارشهای بعدی خود، موضوع بند یک (ب) این ماده و اطلاعات پای ای را، که قبلاً ارائه نموده است، تکرار کند.

۴- کمیته می تواند از کشورهای عضو بخواهد اطلاعات بیشتری در مورد اجرای پیمان نامه ارائه دهند.

۵- کمیته گزارش فعالیتهای خود را هر دو سال یک بار از طریق شورای اقتصادی و اجتماعی به مجمع عمومی تسلیم خواهد کرد.

۶- کشورهای عضو گزارشهای خود را به طور گسترده در کشور خود در اختیار عموم قرار خواهند داد.

ماده ۴۵

به منظور اجرای هر چه موثرتر پیمان نامه و تشویق همکاریهای بین المللی در زمینهای پیمان نامه:

الف) سازمانهای تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای سازمان ملل متحد می توانند در بررسی اجرای مفادی از این پیمان نامه که در حوزه وظایف آنها واقع می شود، مشارکت داشته باشند. کمیته می تواند از سازمانهای تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای صلاحیتدار، که مناسب تشخیص دهد، دعوت نماید تا در مورد اجرای پیمان نامه در زمینهای مرتبط با حوزه وظایف خود نظرهای تخصصی ارائه نمایند. کمیته می تواند از سازمانهای تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای سازمان ملل متحد دعوت نماید تا در مورد اجرای پیمان نامه در زمینهایی که در حوزه فعالیتهای آنها واقع می شود گزارشهایی تسلیم نمایند.

ب) کمیته می‌تواند، در صورتی که مناسب بدانند، هر یک از گزارشهای دریافتی از دول عضو را که حاوی درخواست برای مشاوره یا مساعدت فنی یا حاکی از وجود نیاز به آن باشد، همراه با ملاحظات و پیشنهاداتی که ممکن است کمیته در این زمینه داشته باشد برای سازمانهای تخصصی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد و سایر نهادهای صلاحیتدار ارسال نماید.

ج) کمیته می‌تواند به مجمع عمومی توصیه کند که دبیر کل از طرف کمیته در مورد موضوعات خاص مربوط به حقوق کودک مطالعاتی را انجام دهد.

د) کمیته می‌تواند بر پایه اطلاعاتی که از طریق اجرای مواد ۴۴ و ۴۵ پیمان نامه حاضر دریافت می‌کند پیشنهادات و توصیه‌های کلی ارائه دهد. این گونه پیشنهادات و توصیه‌های کلی باید برای دول عضو مربوطه ارسال گردد و همراه با نظریات دول عضو، چنانچه نظریاتی داشته باشند، به مجمع عمومی گزارش شود.

بخش سوم

ماده ۴۶

پیمان نامه حاضر برای امضای کلیه دولت‌ها مفتوح خواهد بود.

ماده ۴۷

[اجرای مفاد] پیمان نامه حاضر منوط به تصویب آن توسط دول عضو خواهد بود. اسناد تصویب در نزد دبیر کل ملل متحد تودیع خواهند شد.

ماده ۴۸

پیمان نامه حاضر جهت الحاق کشورها مفتوح خواهد ماند. اسناد الحاق نزد دبیر کل ملل متحد تودیع خواهد شد.

ماده ۴۹

۱- پیمان نامه حاضر، سی روز پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق به دبیر کل ملل متحد، لازم الاجرا خواهد بود.

۲- تاریخ لازم الاجرا شدن پیمان نامه حاضر در مورد هر دولت، پس از سپرده شدن بیستمین سند تصویب یا الحاق به پیمان نامه، سی روز پس از تاریخ تودیع سند تصویب یا الحاق توسط آن دولت خواهد بود.

ماده ۵۰

۱- هر یک از دول عضو می تواند اصلاحیای پیشنهاد کند و آن را به دبیر کل سازمان ملل متحد تحویل دهد. دبیر کل اصلاحیه پیشنهادی را برای دول عضو ارسال خواهد نمود و از آنها درخواست خواهد کرد نظر خود را درباره برپایی کنفرانس دول عضو برای بررسی و رأی گیری در مورد پیشنهادات اعلام نمایند. چنانچه، ظرف مدت چهار ماه از تاریخ ارسال، حداقل یک سوم کشورهای عضو موافق برگزاری چنین کنفرانسی باشند، دبیر کل کنفرانس را با پشتیبانی سازمان ملل متحد برگزار خواهد کرد. هر اصلاحیای که مورد تصویب اکثریت دول عضو حاضر و رأی دهنده در کنفرانس قرار گیرد برای تصویب به مجمع عمومی تسلیم خواهد شد.

۲- اصلاحیای که مطابق با بند ۱ ماده حاضر به تصویب برسد، پس از تصویب مجمع عمومی و پذیرش دو سوم دول عضو، قابل اجرا خواهد بود.

۳- هر زمان که اصلاحیای قابل اجرا می شود، برای آن دسته از دول عضو که آن را پذیرفتند لازم الاجرا خواهد بود و دیگر دول عضو همچنان ملزم به اجرای مفاد پیمان نامه حاضر و اصلاحیای که قبلاً پذیرفتند خواهند بود.

ماده ۵۱

۱- دبیر کل ملل متحد متن قیود تحفظ دولتها را که در زمان تصویب یا الحاق تسلیم می شوند دریافت و برای کلیه دولتها ارسال خواهد کرد.

۲- قید تحفظی که با هدف و مقصود پیمان نامه حاضر مغایرت داشته باشد مجاز نیست.

۳- قیود تحفظ را می توان در هر زمان با ارسال اعلامیه رسمی به دبیر کل ملل متحد باز پس گرفت و دبیر کل مراتب مزبور را به اطلاع کلیه دولتها خواهد رساند. چنین اعلامیای از تاریخ وصول توسط دبیر کل نافذ خواهد بود.

ماده ۵۲

هر یک از دول عضو می‌تواند با ارسال اعلامیه کتبی برای دبیر کل ملل متحد انصراف خود را از عضویت در پیمان نامه حاضر اعلام نماید. انصراف از عضویت در پیمان نامه یک سال پس از تاریخ دریافت اعلامیه توسط دبیر کل صورت می‌پذیرد.

ماده ۵۳

دبیر کل ملل متحد به عنوان مرجع تودیع پیمان نامه حاضر تعیین شده است.

ماده ۵۴

۱- نسخه اصلی پیمان نامه حاضر، که متون عربی، چینی، انگلیسی، فرانسه، روسی و اسپانیایی آن اعتباری برابر دارند، در نزد دبیر کل سازمان ملل متحد تودیع خواهد شد.
 ۲- در تأیید مراتب فوق نمایندگان تام‌الاختیار امضاکننده ذیل این سند، که از طرف دولتهای خود از اختیار کامل برای امضای این سند برخوردارند، پیمان نامه حاضر را به امضا رساندند.